

félte. Ennél jogosabban kelt figyelmet a kontinens ellentett oldalán a dunai és balkáni államok összefogásának kísérlete, amely az Albániában már gyökeret vert olasz katonai hatalom védelme alatt akarja a szóbanforgó nemzetek békéjét biztosítani. Ennél is jogosabb az az aggodalom, amelyet az angol-francia-török szövetség megkötése kelt, amely azáltal, hogy egy hadviselő csoport érdekeit szolgálja és kiszolgáltatja annak a török tengerszorosokat, nemcsak Törökországot fosztja meg egy régi, békéjét és függetlenségét biztosító szövetségtől, hanem hasonló módon a háboru veszélyét idézi.

A háború második hónapjának egész mozgalmas történetét összefoglalva, azt mondhatjuk: a háború első, lengyelországi fázisa után ez a hónap még nem vitt el a háború második fázisához, hanem a „békés“ háború jegyében folyt le, amelyben a hadviselők egyike (Németország) 1-2 tengeralattjáró és repülőgép-akciótól eltekintve, béke-beszédekkel lövöldözött, a másik kettő Törökországot verbuválta be hadsorába, de a legnagyobb szerepet mégis a semlegesek játszották: Szovjetország a Balti-tengeren, az USA a Panama-konferencián, Olaszország a Balkánon. A hónap utolsó napjaiban a skandináv államok csoportja emelt fejet azzal, hogy a finn kérdés alkalmát és ürügyét felhasználva, beindította a Sven Hedin-akciót, amelynek máig látható célja az, hogy Németországot az „utolsó percben“ „észre-térítse“, vagyis eltérítse a Szovjetekkel való együttműködés útjáról, a maga szolgálatain kívül bizonyos amerikai és angol civilizáció-mentő titkos körök támogatását ajánlgatva. Végül az „aktív semlegesek“ sikerein felbuzdulva szavát kezdi hallatni, Európa nyugati sarkában, a Franco-spanyol diplomácia is, amely lesipuskás rejtekéből gazdátlan vadra célozgat, amidőn spanyol-amerikai körök felé nyújtogatja csápjait és a keresztény civilizáció megmentésének élére tologatja magát.

Nem jelentéktelenek azok az események sem, amelyek más kontinenseken: a japán kormány belsejében, a kínai fronton, az indiai kongresszusi körökben, stb. végbementek, de azok — lassabb tempójuk folytán — még nem teljesedtek odáig, hogy a világ sorsát eldöntő európai eseményekre érezhető befolyással lennének. De nincs kizárva, hogy hamarosan — talán már a jövő hónapban — az itt végbemenő események is a világpolitika előterébe kerülnek. (K.)

A NYUGATI FRONT

I.

Itália és Spanyolország semlegessége — időlegesen vagy véglegesen? — megszerződött Franciaországot a várt három fronton való háború súlyos gondjaitól. A mai helyzet tehát az, hogy a kb. 400 kilométeres spanyol-francia, s a kb. 300 kilométeres olasz-francia határvonalon egyelőre elegendők az u. n. határbiztosító védintézkedések, míg a francia haderő zöme, az eddig nem valami nagy számú (kb. 200.000 ember október második hetéig) angol kiegészítéssel együtt kb. 350 kilométer hosszú, Svájc és Luxemburg közti jelenlegi tényleges frontra és annak hadtáppónáiba összpontosulhat. Ugyancsak az olasz és spanyol semlegesség által ideiglenesen vagy véglegesen kialakult új helyzetből eredendően, nem történt máig sem német, sem francia-angol részről semmi olyan politikai, illetve

katonai akció, mely a jelenlegi nyugati frontot déli vagy északi irányban meghosszabbítsa és ezáltal a kb. 300 kilométeres svájci-francia, a kb. 40 kilométeres luxemburgi-francia, vagy a több mint 300 kilométer belga-francia határvonalakat fronttá alakítsa. Így a nyugati front hadműveletei máig, a francia Maginot-erődövezet elzászi és lotharingiai, illetve a német Siegfried-vonal rajnai és saarvidéki részeinek zónájában folynak. Ez a két egymással szemben húzódó erődvonallal és kiépített védrendszereikből adódott általános stratégiai helyzet — október közepére — teljesen rányomta bélyegét a nyugati front hadműveleteire mindkét oldalon. De különösen és fokozottabb mértékben áll ez a francia erődvonallal kapcsolatban, mivel a Maginot-vonalat nemcsak a várt német támadás által már régebben kialakult bizonyos lelki-léggör s a mutatkozott stratégiai szükségszerűség, hanem a világháború utáni második évtizedben kifejlesztett francia defenzív-elmélet szülte. Ennek a haditeóriának legjelentősebb képviselői ma Gamelin tábornagy, a francia-angol szárazföldi haderők főparancsnoka és Petain marsall. Grasset francia vezérkari ezredes *Entre la paix et la guerre que sera demain* című munkájában igen jellemzően foglalja össze a Maginot-védelmi rendszer lényegét és célját: „A Maginot-erőd hivatása lehetővé tenni maga mögött a hadsereg tökéletes megszervezését, zavartalan felvonulását és összpontosítását. A Maginot-vonal ezenkívül kikényszeríti a hosszú háborút...” Lássuk tehát ennek az erődláncolatnak főbb sajátosságait:

A Maginot-vonalat eredeti formájában több, mint 7 milliárd aranyfrank költséggel az 1930-38. években építették, a régebbi terveknek megfelelően Bâletől Longuyonig, a svájci határtól a belga határig, mintegy 350 km. hosszúságban. Közben, a nemzetközi helyzet alakulásainak, különösen pedig az olasz-német kapcsolatokból származott helyzetnek megfelelően, úgy északi, mint déli irányban fokozatosan új építkezésekkel hosszabbították meg, úgy hogy 1938-ra már szinte megszakítás nélküli erődláncolatná nőtt Franciaország egész nyugati határán az Északi-tengertől, le a Földközi-tengerig. A svájci-francia határon és az olasz-francia határon azonban, részben a hatalmas, természetes akadályt alkotó magashegyi-terep miatt, főlegessé vált a Maginot-vonalrészek olyan alapos és tökéletes kiépítése mint az eredeti fővonalon, a német-francia határzónában és azon túl a luxemburgi-francia és a belga-francia határokon.

A Maginot-vonal építkezésének alapjait, az eddigi várszerű, tehát körerődítéses formáktól teljesen eltérően láncolatlan földalatti vasbeton és acél „block-haus” teszik. Ezeknek a „block-haus”-oknak vasbeton és acél tetőzete 4 méter, sőt még ennél is vastagabb, a föld felszínétől lefelé számítva. E földalatti erődítmények mélyén egész kaszárnyák, munició és élelmiszer-raktárak, parancsnoksági irodák, fürdők, vízvezeték, villanytelepek, műhelyek és tábortörzskamrák vannak elhelyezve, felszerelve a legújabb technikai eszközökkel. Egyik erődöt a másikkal, jobbra-balra-háttra-előre villanyvilágításos, keskenyvágányú vasútvonalakkal ellátott vasbetonfalazatú és mennyezetű alagutak kötik össze. Ez a földalatti építkezési-rendszer az első vonaltól Franciaország belseje felé néhol az 50 km. szélességet is meghaladja. Az 50-80 méter mélyen elhelyezett, emeletrendszerű helyiségek és folyosók között villanyerőre berendezett liftek közlekednek nagy gyorsasággal. A liftek, ugyanugy, mint a végeláthatatlan vasbetonfolyosókon át nagy gyorsasággal haladó, e célra épített kü.

lönleges villanyvonalok csapat-, munició- és élelmiszer- stb. szállítást bonyolítanak le az erőd-részek és az erőd „blokkok“ között. Villanyfűtésre berendezett hatalmas méretű konyhák, gázvédelmi- és szellőztető- valamint riadó-jelzőkészülékek, telefon és rádió állomások, a nehéztüzérség vasbeton-fészkei és földalatti repülőterek egészítik ki tökéletes védelmi művé a Maginot-erődvonalat, amelynek előterében és övezetei között rejtett aknamezők, jobbról-balról egyidőben működésbe hozható gyorstüzelő ágyú- és gépfegyver-gócpontok, tankvédelmi akadályhálózat s az automatikus csapdák egész láncolata készül megnehezíteni és visszavetni az ellenséges támadásokat.

A Maginot-erődövezet, az egész vonalon végig, mindenütt alkalmazkodik a terep jó vagy rossz adottságaihoz és számos helyen szükségyszerűen kiegészíti illetve megjavítja azt. Az olasz-francia, a svájci-francia és a német-francia, valamint a luxemburgi-francia határzónák a belga-francia határ déli részével együtt, mint igen előnyös földrajzi adottságú terep erősítik még külön is a Maginot-erődvonalat.

A Maginot-erődövezettel szemben egyes pontokon közvetlenül a határzónákon, másutt mélyen a német területen vonul végig a francia-német, a luxemburgi-német, a belga-német és részben a holland-német határon is a sebtében épített és párhuzamosan hármass láncolatú német Siegfried-vonal. A Siegfried-erődvonala, különösen a mélyépitkezések berendezéseit illetően, pontos mása a Maginot-erődövezetnek, azonban úgy olasz, mint más nemzetbeli szakértők véleménye szerint, számos vonatkozásban mélyen alatta marad a franciák erődvonalának. A Siegfried-vonalnak a Maginot-erődövezettel szembeni fogyatékoságai legfőképpen az építésére szánt idő rövidségéből (a Maginot vonal 8 évével szemben a Siegfried-vonalat alig pár hónap alatt építették!) származnak. Hozzájárult ehhez az is, hogy a rajnai részen a terep adottságok meglehetősen kedvezőtlenek a német vonal számára és a nagy esőzések (pl. október második hetében!) emiatt sok helyen vízzel árasztották el a Siegfried-vonal egyes részeit. Az olasz „Corriere della Sera“ nemrég a Siegfried-vonalban járt katonai levelezője szerint a Siegfried-vonal több ezer csapdájával és egész vérendszereivel együtt — a Maginot erődövezettel ellentétben — „nem annyira az ellenség visszaverésére, mint inkább csak becsapására, tőrbevalására szolgál.“ Mindez természetesen korántsem jelenti azt, mintha a Siegfried-erődvonalak áttörése gyerekjáték lenne... Annyi azonban bizonyos, hogy a Maginot-erődövezeté még kevésbé.

2.

A nyugati front Maginot- és Siegfried-vonalak közti német-francia területén a háború „hivatalos“ kezdetétől október második hetéig bezárólag, nem történtek említésre méltó hadműveletek. Ezalatt a 45 nap alatt egyrészt a francia hadsereg hajtott végre egy u. n. „stratégiai“ manővert, különösen Saarbrücken körül, német földön ugyan, de sehohsem kerülve érintkezésbe a jóval beljebb fekvő Siegfried vonallal; másrészt pedig az időközben Lengyelországgal végzett német csapatok átesoportosítása fejeződött be keletről a nyugati frontra. Október közepére tehát mindkét oldalon teljesen befejeződött a bekövetkező hadműveletek alapját és kiinduló pontját tevő összpontosítás. Ennek eredményeként a következő hadseregek vonultak fel, már amennyire ez a „hivatalos“ és „félhivatalos“ adatokból és különböző sajtóközleményekből megállapíthatók: 1.

Franciaország kb. 120-130 divízióval (egy hadilétszámu divízióra kb. 18-20.000 ember számítható), ezenfelül kb. 8-10 gépesített hadosztállal, mintegy 300-400 ezer fő gyarmati gyalogsággal, 4-5000 repülőgéppel és kb. ugyanannyi tankkal. 2. Anglia kb. 15-20 divízióval, amelyekből 4-5 gépesített, kb. 1500-2000 repülőgéppel és több, mint 2000 tankkal. (Ezek a megközelítő számok természetesen csak a jelenleg Franciaországban lévő, illetve odairányított angol erőkre vonatkoznak!). 3. Németország, (amelynek elég jelentős egységei maradtak az elfoglalt lengyel, valamint csehszlovák területeken) kb. 120-130 divíziót összpontosíthatott a nyugati fronton. Ezek közül azonban 15 a gépesített hadosztályok száma, a repülőgépeké 5-6000, a tankoké pedig kb. 6-7000. Szükség esetén azonban Németország még kb. 15-30 divíziót dobhat harcba.

Az előbb felsorolt erökhöz mindhárom hadseregnél megfelelő számu műszaki csapatok, légvédelmi egységek, tüzérség stb. tartoznak. Ezek létszáma és felszerelése, divízióik keretei között, ugyszólván teljesen azonos, különösen a francia és a német hadseregben. Hogy az új háborúban annyira fontos szerepet játszó tüzérségi erökröl megközelítő képet kapjunk, megjegyezhetjük, hogy pl. egy német gyalogsági divíziónak — a Krasznaya Zvezda címü szaklap közlése szerint — 72 tank-elhárító-, 12 légelhárító-ágyuja, valamint egy teljes könnyü- és egy teljes nehéz tüzérezrede volt a lengyel fronton! E létszámon felül vannak azután a frontzónában és az ország belső területein elhelyezett légvédelmi tüzéregységek, a Maginot-illetve a Siegfried-vonalak „beépített“ tüzérsége, a partvédö tüzérség stb.

Hangsúlyoznunk kell, hogy fenti erök, különösen az emberlétszámu vonatkozóan: nem az egyes államok teljes mozgósítási, illetve mozgósítható vagy már mozgósított összlétszámát jelentik, hanem kizárólag csak a nyugati frontra és annak hátsó övezeteibe összevont és készenlétbe helyezett egységeket. (A kiképzett és mozgósítható tartalékok létszáma pl. Franciaországban meghaladja a 6, Németországban pedig 7 millió körül mozog.)

Elvászthatatlanul összefügg az előbbi számokkal s az azokból levonható következtetésekkel a hadianyag-gyárak termelöképessége, a rendelkezésre álló nyersanyagkészletek mennyisége és minösége, az utánpótlás lehetöségei, a hadsereg és a lakosság rendelkezésére álló élelmiszerkészletek mennyisége és minösége, ezek termelési illetve utánpótlási, szállítási lehetöségei, valamint a szembenálló hadseregek harci szelleme, taktikai és stratégiai felkészültsége, a lakosság általános politikai, szociális és gazdasági helyzete, stb. A nyersanyagutánpótlásra és az élelmiszer-elátásra vonatkozóan a pillanatnyi mérleg Anglia és Franciaország javára billen, különösen, ha „hosszú“ háború lesz; itt azonban döntően eshet még latba, a Szovjetunió Németországhoz való viszonyának és a délkeleteurópai helyzetnek további alakulása!

3.

A nyugati fronton az első jelentös, de helyi jellegü szárazföldi hadművelet, 6 hetes tapogatódzás, a szükséges átcsoportosítás és összpontosítás befejezése után, október 15-én, egy viszonylagosan kis erökkel végrehajtott német támadással kezdödött meg. Mintegy 30 km. széles vonalon, erös tüzérségi előkészítés után a Saar-szénmedence táján, tehát német területen a tervszerüen lépésről-lépésre hátráló francia csapatokkal

szemben előnyomulva, a németek visszafoglalták jó részét annak a francia-német határ és a Siegfried-vonal között elterülő résznek, amelyet a francia csapatok még szeptember első felében szálltak meg. A közvetlen határsávban azután a francia csapatok elfoglalták az előre kijelölt hadállásokat és onnan minden további német kísérletet visszautasítottak október 18-ig bezárólag. Ez időpont után különben a német hadvezetőség se erőszakolt újabb támadást. Francia megfigyelések szerint azonban a német vonalak mögött olyan arányú csapatösszevonások és mozdulatok folynak, amelyekből egy nagyobb szabású támadásra lehet következtetni. A német vezénkar intenciói természetesen nem ismeretesek, az azonban nyilvánvaló, hogy egy a lengyelországihoz hasonló taktikájú, tehát hatalmas tüzéségi pergőtűz utáni tank-tömegrohammal végrehajtandó támadás a Maginot-erődövezet ellen semmilyen eredménnyel nem járna. Ugyanígy nem eredményezhet Maginot-frontátörést egy, akár az egész német légiflottával végrehajtandó repülő-támadás sem. Ez elpusztíthatja Párizst, tönkrebombázhathatja az ipari központokat is, stb. (egyenlő erejű ellenfelekről lévén azonban szó, számolni kell az azonnali visszavágás lehetőségeivel!), de érintetlenül kénytelen hagyni a Maginot-erődövezetben minden légi, tüzéségi, gáz, stb. támadással szemben védett francia hadsereget a francia légiflottával s a felhalmozott rengeteg hadianyaggal, élelmiszerkészletekkel, stb., stb., együtt! Olyan támadás pedig, amelynek eredménye és befejezéseként, az ellenséges hadsereg tömegei (tehát a gyalogság) nem szállhatnak meg területeket, nem is ejthetnek foglyokat, nem semmisíthetnek meg egy ellenálló hadsereget, nem jelenthet eredményt! Ugyanez a megállapítás áll természetesen a franciákra, illetve a Siegfried-vonalra is. Csupán egy esetleg mégis megindított (Maginot-vagy Siegfried-vonal elleni) általános nagy támadás véres összeroppanása teremthet új helyzetet és lehetőségeket az ellenfelek mai viszonyában a nyugati fronton, vagy pedig egy olyan erődvonallal, teljesen újszerű támadó-művelet, amely egyelőre ismeretlen a védők és az egész világ előtt... Ugyanígyen nehézségekbe ütközne egy esetleges Svájcban, Luxemburgban, vagy Belgiumon keresztüli német támadás. Egyrészt a francia hadvezetőség számít erre az eshetőségre, másrészt pedig, különösen a belga Maginot-vonal és hadsereg jóval nehezebb dió ma, mint 1914-ben volt. A legkönnyebb „átjáró“ Hollandia volna, ahol sem az a földi terep, sem az ellenállás nem okozna gondot, de az ut itt is csak Belgiumon, a francia hadseregen és végül a Maginot-vonalon keresztül vezetne Franciaországba... Mindezen lehetőségekkel szemben sok a valószínűsége az állóharcnak, vagyis teljes csendnek a nyugati fronton. Az eddigi nyugati harcokról okt. 19-én kiadott német összefoglaló hadijelentés szövege erre enged következtetni. Vagypedig: az előbb jelzett új (de minden vonatkozásban új!) nagy roham készül?!

A tengeri- illetve még pontosabban: a tenger-alatti és a tenger-feletti flotta néhány részleteredménye és helyi értékű teljesítménye ellenére sem mutatott fel eddig olyan nagyszabású és átütő sikert, amely akár a 99 és háromnegyed százalékban érintetlen (és mozdulatlan) angol és francia flotta, még kevésbé a nyugati front vázolt helyzetét bármilyen kis mértékben is befolyásolta volna.

Kérdés: nem készül-e az egész „nyugati“ hadszíntér más területekre való áthelyezése? (Keleti Sándor)